

ТЕМА 12

ВАЛЮТНА БІРЖА

Зміст:

12.1 Сутність валютного ринку.

12.2 Валютна біржа як учасник валютного ринку України.

12.3 Криптовалютна біржа та криптотрейдинг.

12.1 СУТНІСТЬ ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Валюта – це грошова одиниця, що використовується для вимірювання величини вартості товару.

Поняття «валюта» має три практичні значення:

- **Національна валюта** – це грошова одиниця, платіжний засіб країни, що встановлений законом (українська гривня, американський долар та ін.).

Національна валюта України – гривня:

а) грошові знаки грошової одиниці України – гривні у вигляді банкнот, монет, у тому числі обігових, пам'ятних та ювілейних монет, і в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені або такі, що вилучаються з обігу, але підлягають обміну на грошові знаки, що перебувають в обігу;

б) кошти на рахунках у банках та інших фінансових установах, виражені у гривні;

в) електронні гроші, номіновані у гривні.

- **Іноземна валюта** – це грошові знаки іноземних держав, кредитні та платіжні засоби, які виражені в іноземних грошових одиницях і які використовуються в міжнародних розрахунках;

- **Міжнародна (регіональна) валюта** – міжнародна або регіональна грошова розрахункова одиниця, платіжний та резервний засіб. Наприклад, спеціальні права запозичення (СПЗ, SDR, Special Drawing Rights), які є міжнародними платіжними засобами, що використовуються Міжнародним валютним фондом (МВФ) для безготівкових міжнародних розрахунків шляхом записів на спеціальних рахунках і розрахунковою одиницею МВФ; євро – регіональна міжнародна розрахункова одиниця, введена у 1999 р. у межах Європейської валютної системи і є повноцінною валютною одиницею країн ЄС з 2002 р.

Валютний ринок у широкому розумінні – це сфера економічних відносин, які проявляються в здійсненні операцій з купівлі-продажу іноземної валюти та розміщення тимчасово вільних валютних коштів, а також операцій з інвестування валютного капіталу. На валютному ринку відбувається узгодження інтересів продавців та покупців валютних коштів. Валютний ринок найбільший у світі, який діє на міжнародній основі.

Основними учасниками валютного ринку є:

– *Центральні банки.* В їх функцію входить управління валютними резервами, проведення валютних інтервенцій, що виявляють вплив на рівень обмінного курсу, а також регулювання рівня процентних ставок за вкладеннями у національній валюті.

– *Комерційні банки.* Вони проводять основний обсяг валютних операцій. В банках тримають рахунки інші учасники ринку і здійснюють за ними необхідні конверсійні й депозитно-кредитні операції. Банки немов би акумулюють (через операції з клієнтами) сукупні потреби ринку у валютних конверсіях, а також у залученні/розміщенні коштів і виходять з ними на інші банки. Окрім задоволення заявок клієнтів банки можуть проводити операції і самостійно, за рахунок власних засобів. Тому валютний ринок є, насамперед, ринком міжбанківських угод.

– *Фірми, що здійснюють зовнішньоторговельні операції.* Фірми, що беруть участь у міжнародній торгівлі, утримують постійний попит на іноземну валюту (імпортери) і пропозиції іноземної валюти (експортери), а також розміщують вільні валютні залишки у короткострокові депозити. При цьому дані організації прямого доступу на валютний ринок, як правило, не мають і проводять конверсійні й депозитні операції через комерційні банки.

– *Компанії, що здійснюють вкладення активів за кордоном.* Дані компанії, що представлені різного роду міжнародними інвестиційними фондами, здійснюють політику управління, розміщуючи кошти в цінних паперах урядів і корпорацій різних країн. До даного виду компаній відносяться також крупні міжнародні корпорації, що здійснюють іноземні виробничі інвестиції: створення філіалів, спільних підприємств.

– *Фізичні особи.* Фізичні особи проводять широкий спектр неторговельних операцій в частині зарубіжного туризму, переказів заробітної плати, пенсії, гонорару, покупки й продажу валюти

готівкою.

– *Валютні біржі.* У ряді країн із перехідною економікою функціонують валютні біржі, в функції яких входить здійснення обміну валют для юридичних осіб і формування ринкового обмінного курсу. Держава звичайно, активно регулює рівень обмінного курсу.

– *Валютні брокерські фірми.* В їх функцію входить зведення продавця і покупця іноземної валюти й здійснення між ними конверсійної або позичково-депозитної операції. За своє посередництво брокерські фірми стягують комісію у вигляді відсотка від суми угоди.

Брокерська фірма, що володіє інформацією про курси і ставки, є місцем, де формується реальний валютний курс і реальні процентні ставки за вже укладеним угодам. Комерційні банки одержують інформацію про поточний рівень курсу від брокерських фірм.

Валютний ринок здійснює кілька функцій, у тому числі регулювання купівельної спроможності, хеджування, кліринг і кредит.

Основні особливості сучасних валютних ринків: уніфікована техніка валютних операцій; безперервність здійснення операцій; інтернаціоналізація валютних ринків; широке використання електронних засобів зв'язку; нестабільність валют; страхування валютних та кредитних ризиків; перевантаження спекулятивних та арбітражних операцій над комерційними.

Валютний арбітраж – це операція купівлі валюти на одному ринку з її одночасним продажем на іншому ринку та отримання прибутку на різниці валютних курсів.

Міжнародний валютний ринок – це сукупність відносин у сфері торгівлі іноземною валютою та банківськими металами за межами України між банками та іноземними контрагентами, між іноземними контрагентами.

Світові валютні ринки зосереджені у світових фінансових центрах. Серед них виділяються валютні ринки в Лондоні, Нью-Йорку, Франкфурті-на-Майні, Парижі, Цюриху, Токіо, Гонконзі, Сінгапурі, Бахрейн. На світових валютних ринках банки проводять операції з валютами, які широко використовуються в світовому платіжному обороті, і майже не здійснюють операції з валютами регіонального і місцевого значення незалежно від їх статусу і надійності.

На регіональних і місцевих валютних ринках здійснюються операції з певними конвертованими валютами. Котирування валют, що використовується для валютних операцій у певному регіоні,

регулярно здійснюється банками даного регіону, а валют місцевого значення – банками, для яких ця валюта є національною і активно застосовується в угодах з місцевою клієнтурою.

Котирування іноземних валют до національної використовується банками переважно в операціях з торгово-промисловою клієнтурою, яка цікавиться вартістю конкретних іноземних валют по відношенню до національної, в якій виражені їх ресурси. В операціях на міжбанківському валютному ринку котирування здійснюється переважно по відношенню до долара США, оскільки він є загальновизнаним міжнародним платіжним і резервним засобом, переважною валютою ринку євровалют.

Валютний ринок України – це сукупність відносин у сфері торгівлі валютними цінностями в Україні між суб'єктами валютного ринку України, між суб'єктами ринку та їх клієнтами (уключаючи банки-нерезиденти), між суб'єктами ринку і Національним банком України, а також між Національним банком і його клієнтами, у яких суб'єкти ринку або Національний банк є стороною договору з купівлі, продажу або обміну валютних цінностей.

До складу валютного ринку України, входять такі суб'єкти:

- Національний банк України;
- комерційні банки, які одержали ліцензію Національного банку на право здійснення операцій із валютними цінностями (уповноважені банки);
- інші кредитно-фінансові установи – резиденти (страхові, інвестиційні, дилерські компанії), які одержали ліцензію Національного банку;
- юридичні особи, які уклали з уповноваженими банками угоди на відкриття пунктів обміну іноземної валюти;
- кредитно-фінансові установи – нерезиденти, в тому числі іноземні банки, які одержали індивідуальний дозвіл Національного банку України на право здійснення операцій на міжбанківському валютному ринку України;
- валютні біржі або валютні підрозділи товарних чи фондових бірж, які одержали ліцензію Національного банку на право організації торгівлі іноземною валютою.

Отже, на валютному ринку України здійснюються операції з купівлі/продажу безготівкової та готівкової іноземної валюти, а також банківських металів. *Учасниками валютного ринку України*

є банки та небанківські установи, клієнти банків, а також Національний банк України. Останній здійснює регуляторну функцію, тобто здійснює операції на валютному ринку з метою згладжування надмірних коливань та накопичення міжнародних резервів. Національний банк розраховує офіційний курс гривні до іноземних валют та курс банківських металів.

12.2 ВАЛЮТНА БІРЖА ЯК УЧАСНИК ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Валютна біржа, як один з основних учасників валютного ринку, є організацією, що надає послуги з проведення торгів, під час яких здійснюються операції з іноземною валютою. На валютній біржі здійснюється купівля-продаж національної та іноземної валюти за сформованим на основі попиту і пропозиції курсовим співвідношенням.

Валютний курс – ціна (котировка) грошової одиниці однієї країни, виражена в грошовій одиниці іншої країни, дорогоцінних металах, цінних паперах.

Курсове співвідношення валют являє собою вартість однієї валюти, виражену через вартість іншої валюти, і називається **котируванням** за аналогією до котирування цінних паперів на фондовій біржі. *Котирування валюти відображує реальну ринкову вартість об'єкта біржової торгівлі.* Котирування валюти на валютній біржі сильно залежить від економічної ситуації в країні, що емітує цю валюту. Валютна біржа в процесі своєї діяльності визначає ринковий курс валюти і перерозподіляє вільні ресурси між різними галузями економіки, домагаючись, як і будь-яка інша біржа, збалансованого економічного співвідношення між ними. Внаслідок цього котирування валют на валютній біржі відображують реальне економічне становище країн-емітентів.

Валютна біржа в процесі роботи організує торгову систему, що дозволяє здійснювати пошук контрагента, а також забезпечує виконання угод купівлі-продажу.

Закон України «Про валюту і валютні операції» № 2473-VIII від 21 червня 2018 року визначає правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ та встановлює відповідальність за порушення ними валютного законодавства.

Згідно цього закону, **валютна операція** – це операція, що має хоча б одну з таких ознак:

а) операція, пов'язана з переходом права власності на валютні цінності та (або) права вимоги і пов'язаних з цим зобов'язань, предметом яких є валютні цінності, між резидентами, нерезидентами, а також резидентами і нерезидентами, крім операцій, що здійснюються між резидентами, якщо такими валютними цінностями є національна валюта;

б) торгівля валютними цінностями;

в) транскордонний переказ валютних цінностей та транскордонне переміщення валютних цінностей.

Згідно українського законодавства, виділяють такі основні види валютних операцій за умовами проведення:

1) *валютні операції на умовах «своп»* – валютні операції за договором, умови якого передбачають купівлю (продаж, обмін) іноземної валюти/банківських металів зі зворотним її/їх продажем (купівлею, обміном) на певну дату в майбутньому з фіксацією умов цих операцій під час укладення договору;

2) *валютна операція на умовах «форвард»* – валютна операція за форвардним договором, умови якого передбачають виконання цієї операції пізніше ніж на другий робочий день після дня укладення договору;

3) *валютна операція на умовах «спот»* – валютна операція за угодою, умови якої передбачають виконання цієї операції на другий робочий день після дня укладення угоди;

4) *валютна операція на умовах «тод»* – валютна операція за угодою, умови якої передбачають виконання цієї операції в день укладення угоди;

5) *валютна операція на умовах «том»* – валютна операція за угодою, умови якої передбачають виконання цієї операції в перший робочий день після дня укладення угоди.

Закони України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» також регламентують діяльність валютних бірж України.

На даний час в Україні функціонує відома ПрАТ «Українська міжбанківська валютна біржа». Біржу організовано у 1992 році як госпрозрахунковий підрозділ Національного банку України з метою упорядкування операцій купівлі-продажу іноземної валюти.

У 1993 році, після прийняття постанови Правління НБУ «Про Українську міжбанківську валютну біржу», вона була реорганізована в Українську міжбанківську валютну біржу (УМВБ).

Основними функціями валютної біржі є організація торгів і укладання угод з купівлі-продажу іноземної валюти з членами біржі, здійснення котирування поточного ринкового курсу гривні, визначення поточних курсів іноземних валют по відношенню до гривні, організація операцій НБУ щодо регулювання курсу національної валюти, проведення розрахунків в іноземній валюті згідно з укладеними на біржі угодами.

ЦІКАВО ЗНАТИ. Чому Форекс (Forex) не є біржою?

Біржа – це юридична особа, яка за допомогою своєї інфраструктури організовує торги біржовими активами (фінансовими інструментами, валютою, ін.), і являється централізованим майданчиком, яка піддається державному регулюванню та регламентується законодавством.

Форекс – це міжнародний валютний ринок, це глобальний позабіржовий ринок міжбанківського обміну валюти за вільними цінами, де обмежено або зовсім відсутнє державне регулювання. Форекс не є централізованим майданчиком. Операції здійснюються через систему інститутів (посередників): центральні банки, комерційні банки, інвестиційні банки, брокерів та дилерів, пенсійні фонди, страхові компанії, транснаціональні корпорації. Зазвичай, останніх з перелічених інститутів називають дилінговими центрами.

У чому полягає сутність роботи на ринку Форекс? На ринку Форекс, зазвичай, не купують і не продають реальну валюту, а лише укладають угоди-парі на зростання або падіння курсів валют. Форексні посередники (комерційні банки, форекс-дилери, форекс-брокери, ін., загалом – дилінгові центри) пропонують трейдерам взяти участь в грі на ринку Форекс. Суть в тому, що трейдер намагається вгадати, що станеться з курсом однієї валюти по відношенню до іншої, і укладає угоду з форексним посередником. Якщо його прогноз збувається, він заробляє – форексний посередник виплачує йому гроші. Якщо ні, то форексний посередник, навпаки, списує певну суму з його рахунку. При цьому для початку торгівлі, як правило, не потрібно ні великих грошей, ні спеціального обладнання. Досить мати доступ до Інтернету та торговий термінал.

Отже, для того, щоб трейдеру здійснювати операції на ринку Форекс, необхідно укласти договір про співпрацю з форексним посередником, наприклад, з дилінговим центром, встановити на комп'ютер чи телефон торговий термінал (спеціальна програма), який надає такий посередник, та відкрити у нього форексний рахунок.

Дилінговий центр – небанківська організація, що забезпечує можливість клієнтам з невеликими сумами торговельного капіталу на умовах маржінальної торгівлі укласти спекулятивні угоди на міжнародному валютному ринку (Форекс), а також на ринках CFD (контракти на різницю). Такі центри виконують роль посередника і надання приватному трейдеру можливості торгувати на міжнародному валютному ринку. Угоди через дилінговий центр носять виключно спекулятивний характер (наприклад, зазвичай через них не можна придбати валюту для оплати за валютними рахунками, лише для її подальшого продажу). Дилінгові центри проводять операції з клієнтами від свого імені та за свій рахунок. У цьому вони схожі з дилерами біржового ринку. Дилінгові центри отримують котирування з інформаційних систем (Reuters, Tenfore, Bloomberg і ін.), зазвичай використовується декілька джерел котирувань для формування консолідованого потоку. На їх основі формують власні котирування і транслюють їх своїм клієнтам. Таким чином робота дилінгового центру нагадує роботу пункту обміну валют, який на власний розсуд виставляє котирування на купівлю та продаж валюти. На відміну від комерційних банків, вони не передають свої котирування в глобальні інформаційні системи. Торгівля через дилінгові центри, як правило, ведеться з використанням Інтернету як системи зв'язку. Безпосередні дії виконуються за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення (Metatrader, Dealing Desk, Rumus, Itrader, Trade Desk) або по телефону.

Торгівля на ринку Форекс, зазвичай, ведеться з використанням кредитного «плеча», тобто маржинальна торгівля валютою. Необхідно врахувати, що форексні посередники, і послуги, які вони надають, відрізняються один від одного, так як і плата клієнта такому посереднику за їх посередницькі послуги. Зазвичай, клієнт не платить комісію за використання форексного рахунку. Проте, виплати клієнта форексному посереднику можуть бути реалізовані в різних варіантах:

стягування комісії за операції; комісія за суму обороту активу; комісія за виконання ордеру або доручення; комісія за технічне забезпечення угод, ведення рахунків, доступ до торгів, виконання функцій податкового агента; комісія за перевищення встановлених лімітів за відкритими позиціями та інших; установка спредів (різниця вартості покупки і продажу активу); плата за неактивність трейдера; регулярні виплати, передбачені договором; місячні / кварталні / річні мінімуми; витрати на телефонні розмови з представниками служби підтримки; оплата відсотка за введення / виведення коштів – рух грошей на рахунок (неторгові операції); додаткові, приховані статті витрат і т.д.

Отже, торгівля на біржі реалізується через посередника – біржового брокера. На ринку Форекс торги здійснюються в основному через дилінгові центри. На біржі торги відбуваються між учасниками ринку (фізичними, юридичними особами). За здійснені угоди вони платять комісію біржі та біржовому брокеру. Біржа – це місце, де відбувається угода, біржовий брокер – просто посередник, він не виставляє коритувань і не торгує з клієнтом. На ринку Форекс торги відбуваються між клієнтом та дилінговим центром. У цьому випадку будь-який програш клієнта переходить дилінговому центру, тобто це виграш дилінгового центру, а будь-який виграш клієнта – це програш дилінгового центру. Брокеру байдуже, заробить або втратить клієнт на угоді, для нього важливим є велика кількість укладених угод за дорученням клієнта (більше угод – більше комісійної винагороди). Дилінговий центр, навпаки зацікавлений у втратах клієнта, так як гроші клієнта залишаються у нього. До того ж більшість брокерів мають відповідні ліцензії на брокерську діяльність, а більшість дилінгових центрів, такої ліцензії не мають.

На сьогоднішній день повноцінний біржовий стакан не представлений на Форекс. При цьому деякі дилінгові центри можуть надати якийсь аналог глибини ринку для торгових терміналів Metatrader 4 і Metatrader 5. Ті нечисленні компанії, які показують своїм клієнтам (трейдерам) ринкові накази, використовують дані одного з біржових майданчиків або демонструють ордера виключно власних клієнтів. Зазначимо, що біржі надають дані за біржовим стаканом. Тому використання терміну «біржа Форекс» є невірним.

12.3 КРИПТОВАЛЮТНА БІРЖА ТА КРИПТОТРЕЙДИНГ

Криптовалютна біржа являє собою майданчик (сервіс), на якому здійснюється торгівля та обмін однієї цифрової валюти на іншу або на різні світові валюти (долари, євро, юані та ін.).

Цифрова (електронна) валюта – це електронні гроші, які використовуються як альтернативна або додаткова валюта. Найчастіше їх вартість прив'язана до національних валют. Однак в окремих випадках прив'язка відсутня і їх вартість формується виключно балансом попиту/пропозиції (Bitcoin (Біткойн) та інші криптовалюти). На відміну від валют у віртуальних економіках (наприклад в онлайн-іграх), цифрові валюти безпосередньо використовуються для покупок реальних товарів і послуг.

Криптовалютна біржа є різновидом валютної біржі, проте вона має свої особливості діяльності, організації торгів та специфічний об'єкт торгівлі. Об'єктом торгівлі на криптовалютній біржі є цифрова валюта – криптовалюта.

Криптовалюта – це цифрова валюта, що функціонує завдяки механізму асиметричного шифрування. Це такий новий вид активів, який відрізняється від звичайних грошей або інших фінансових активів.

Від звичайних грошей криптовалюта відрізняється тим, що особа володіє валютою безпосередньо і для цього непотрібний банк чи якийсь дозвільний орган. Зберігається в особистому електронному гаманці.

Електронний гаманець – смарт-картка або інший електронний носій з вбудованим чипом, що дозволяють зберігати електронні гроші і здійснювати платежі; це віртуальний платіжний інструмент, програмне забезпечення, встановлене на смартфон або комп'ютер. З ним можна оплатити товар або послугу в онлайн-режимі, переказати гроші на банківську картку, щоб в подальшому, при бажанні, їх зняти в банкоматі чи відділенні банку.

У своїй більшості емісія та облік криптовалюти виконується децентралізованою платіжною системою повністю в автоматичному режимі (без можливості внутрішнього або зовнішнього адміністрування).

Одиниця криптовалюти – це код, який народжується в результаті складних комп'ютерних математичних обчислень.

Процес торгів на криптовалютній біржі відрізняється від процесу торгів на фондовій, товарній та класичній валютній біржі. Наприклад, **на криптовалютній біржі трейдеру чи інвестору не потрібно знаходити собі посередника (брокера) для реалізації угоди купівлі-продажу біржового криптоактиву.** Тобто учасником біржових торгів може бути будь-яка особа, яка завела собі електронний гаманець, відкрила рахунок на криптовалютній біржі, та вже потім виконала угоду купівлі-продажу криптовалюти, сплативши комісію криптовалютній біржі.

У середньому криптовалютні біржі зі своїх клієнтів стягують комісію за укладання угод у розміні 0,2% від суми угоди. Крім того бувають різні комісії за введення і виведення криптовалюти та фіатної валюти.

Валюта «Фіат» – це випущена урядом валюта, яка не забезпечена фізичним товаром, таким як золото чи срібло, а скоріше урядом, який її випустив. Вартість фіатних грошей впливає із співвідношення між попитом та пропозицією та стабільністю емісійного уряду, а не від вартості товару, що його підтримує, як це стосується товарних грошей. Більшість сучасних паперових валют це фіатні валюти, включаючи долар США, євро та інші основні світові валюти.

Зазвичай криптовалютна біржа пропонує два режими торгівлі: обмін криптовалюти та торги.

1. *Режим «Обмін»* підходить для тих, хто хоче купити або продати криптовалюту, але: використовують цю платформу вперше в своєму житті і ще не знайомі з усіма її особливостями; не зацікавлені в торгівлі і просто хочуть інвестувати в Біткойни або іншу криптовалюту, тому що вважають, що протягом декількох років ця криптовалюта буде рости в ціні; не хочуть розбиратися в деталях процесу, але думають, що можуть передбачити зміни валютних курсів і хочуть заробити на цьому.

2. *Режим «Торги»* призначений для тих, хто хоче купити або продати криптовалюту / фіатні гроші, і у кого є досвід в торгівлі на аналогічних платформах. Такі учасники біржі дуже зацікавлені в торгівлі, а також в додаткових інструментах для поглибленої торгівлі.

Криптовалютні біржі також можуть виступати у ролі маркетплейсів, тобто майданчика, де учасники торгів можуть продавати один одному цифрові активи.

Кожна біржа має власний лістинг – тобто, певний набір криптовалют та торгових пар. Кожна платформа може самостійно обирати, якими активами можуть обмінюватися користувачі. Найбільш популярною криптовалютою для лістинга, звичайно, є Біткойн, який є на кожній криптобіржі.

Криптовалют у світі налічується близько тисячі, але найвідомішою є Біткойн. У США Біткойн розглядається як фінансовий актив, як засіб для інвестування, в Швейцарії – на другому місці за визнанням. В Україні останнім часом підвищилася увага до Біткойну через стрімке зростання його ціни.

У деяких країнах світу вже можна розраховуватися в магазинах криптовалютою. Така можливість з'явилася завдяки платіжній системи PayPal. В Україні є достатньо торгових точок, ресторанів, кафе й інших закладів, які приймають до оплати ті ж самі Біткойни. Поступово й інші криптовалюти в цій сфері отримують застосування.

Окрім *криптовалютної біржі*, купити або продати криптовалюту можна в *онлайн-обміннику* (веб-служба, яка надає клієнтам послуги з обміну цифрових валют (наприклад, Bitcoin) на інші активи, включаючи національні валюти та інші цифрові валюти) або у *стаціонарному пункті обміну криптовалюти з касиром* (у своїй роботі касир використовує комп'ютер, планшет або мобільний телефон, сучасний браузер, Інтернет з доступом до відповідних сайтів, веб-камеру або сканер штрихкодів для зчитування QR-коду адреси електронного гаманця клієнта для покупки, а також за необхідності принтер для друку чеків і QR-кодів для операцій продажу криптовалюти), у *крипто-терміналі (криптомати)* (внесення готівкових коштів в термінал самообслуговування для придбання криптовалюти і поповнення балансу електронного гаманця клієнта шляхом сканування QR-коду з адресою електронного гаманця, або шляхом його ручного введення; за наявності диспенсера купюр можлива організація обміну криптовалюти клієнта на готівкові фіатні кошти, однак за умови наявності банківської ліцензії), у *меседжері Telegram* (у месенджері є спеціальні канали, де можна придбати і продати криптовалюту за допомогою телеграмботів, а також зберігати її на гаманці, прив'язаному до Telegram-акаунту).

Обміняти криптовалюту на звичайні гроші теж можна через спеціалізовані сервіси, такі як криптовалютні біржі, де реєструючись клієнт, вказує номер банківської картки, «заводить» криптовалюту, яку хоче продати, продає і виводить гроші на банківську картку.

ЦІКАВО ЗНАТИ. *Чим забезпечена криптовалюта?*

Наприклад, звичайні гроші забезпечені золотовалютним резервом, то з криптовалютою все інакше. Якщо порівнювати із звичайними грошима, то насправді це завжди питання довіри до інституту, який їх випускає. А більшість криптовалют децентралізовані, тобто немає єдиного джерела, який би їх випускав.

«Майнінг» – це видобуток криптовалюти. Добувати криптовалюту може кожен. «Майнінг» полягає в тому, щоб помістити нові здійснені транзакції в блокчейн.

«Майнінг» здійснюється за допомогою спеціального комп'ютерного та програмного забезпечення. «Майнери» – ті, хто добувають криптовалюту, обчислюють ті самі блоки, які включаються в транзакції того ж Біткойна. «Майнери» отримують винагороду за те, що знаходять ці блоки плюс отримують ще комісійні за транзакції, які вони зараховують до блоку.

Зараз Біткойн дуже важко добувати, адже обладнання для видобутку вузькоспеціалізоване і дороге. Користувачі успішно видобувають інші криптовалюти на звичайні відеокарти домашніх комп'ютерів або будують ферми, в яких можна поставити кілька карт. Також добувати криптовалюту можна шляхом «стейкінгу».

Якщо ціна золота пропорційна кількості ресурсів, що витрачені на його видобуток, то вартість криптовалюти залежить від попиту та пропозиції на цей актив. Потужності обладнання майнера впливає на можливу кількість видобутої криптовалюти.

«Стейкінг» – це процес зберігання коштів на криптовалютному гаманці для забезпечення підтримки всіх операцій на блокчейні. По суті, він складається з блокування певної кількості криптовалюти для отримання винагород. У більшості випадків цей процес залежить від користувачів, які беруть участь у здійсненні операцій на блокчейні за допомогою особистого криптовалютного гаманця, наприклад, такого як Trust Wallet.

Однак, слід зауважити, що існують криптовалюти, які не потрібно «майнити» та «стейкінгувати».

Також криптовалюту можна заробити. Для цього необхідно знайти роботодавця, який платить в криптовалюті, але, скоріш за все, українцям це вдасться зробити лише із закордонним партнером у IT-сфері. В Україні юридичні особи зараз не можуть офіційно використовувати криптовалюту як заробітну плату.

Особливості криптовалюти:

- **Доступність і простота.** Щоб користуватися цифровими грошима, достатньо мати доступ до Інтернету і опанувати інструментарій. Зареєструватися в системі криптовалютних транзакцій так само просто, як і при будь-якій електронній купівлі товарів. До того ж тут не треба платити комісійні банкам-посередникам. Система обігу криптовалюти гарантує її власникам приватність. Завдяки надскладній системі шифрувань (технологія блокчейн) криптовалютні заощадження і операції з ними є захищеними від втручання інших осіб.

Блокчейн (blockchain) – технологія, яка організовує базу даних, що складається з ланцюжка блоків, оформлених за певними правилами. Кожний осередок (комірка) блоку несе в собі інформацію про попередній осередок (комірку). Ця технологія базується на принципі децентралізації, тобто база знаходиться не в одному місці, а у всіх комп'ютерах учасників системи, які утворюють мережу. Таким чином блоки не можуть бути замінені або зламані, так як для цього доведеться зламати всі комп'ютери. Переваги цієї технології – простота, швидкість, захищеність, прозорість. Якщо в мережі блокчейн була проведена транзакція, інформація про неї залишиться у мільйонах комп'ютерів, тобто ніколи не буде втрачена або підроблена. Технологія блокчейн лежить в основі роботи криптовалюти.

- **Децентралізованість і глобалізація криптовалюти.** Більшість віртуальних грошей не прив'язаний до якоїсь окремої держави та її традиційних фінансових інституцій. Це позбавляє учасників криптовалютного ринку необхідності користуватися послугами посередників задля конвертації своїх активів.

- **Стабільність криптовалюти.** Традиційні фінансові системи залежать від стану економіки, рівня інфляції, політичних процесів. Тобто, вони чутливі до зовнішніх чинників. Вартість криптовалюти сьогодні (доки цей ринок ще є дефіцитним) залежить лише від наявності видобутих криптогрошей і попиту на них.

- **Незрілість системи.** У багатьох державах світу відсутня або нерозвинена законодавча база для операцій із криптовалютою. В деяких країнах вони навіть заборонені. Через це обіг віртуальних грошей значною мірою перебуває в тіні. Це відштовхує потенційних кредиторів та інвесторів, готових розвивати криптовалютний ринок, а також не сприяє зростанню довіри до цифрової валюти з боку

широкого кола громадян.

- **Висока волатильність криптовалюти.** Ціни на ринку криптовалюти дуже мінливі, а коливання вартості віртуальних грошей досить значні, і це теж не сприяє довірі до неї з боку користувачів.

Волатильність – це мінливість ціни. Різке падіння або зростання ціни зазвичай призводить до зростання волатильності. А коли ціна довго коливається навколо певної позначки, волатильність знижується.

- **Продуктивність.** Як це не дивно на перший погляд, але технологічні можливості криптовалютних транзакцій на сьогодні поступаються за швидкістю традиційним електронним платежам, видачі кредитів тощо. Серед причин цього – складність видобування нових Біткойнів. Варто також враховувати й фактор наявних технічних потужностей для обробки даних. Адже видобування Біткойнів – це ще й енергетичні затрати для роботи баз комп'ютерів.

- **Передача вартості через посередників.** Обіг криптовалюти не передбачає посередників. Але трапляються випадки, коли покупець і продавець, не довіряючи один одному, звертаються до послуг ескроу-компанії. Вона займається тим, що тимчасово зберігає цифрові активи до підтвердження їхньої доставки.

- **Відмивання грошей та ухилення від санкцій.** Криптовалютна система – це система анонімних транзакцій. Цим користуються зловмисники для відмивання грошей, фінансування незаконних операцій тощо. Це також лазівка для фізичних і юридичних осіб, які хочуть уникнути фінансових санкцій при переведенні активів. Наприклад, уряд Венесуели запустив цифрову валюту з наміром використовувати її для обходу санкцій США.

- **Вплив на кредитну політику держав.** Законодавчо неврегульований обіг альтернативних грошей здатний похитнути традиційну фінансову систему держави. Навіть більше – оскільки криптовалюта циркулює в глобальній мережі, дії однієї країни, яка купує і продає криптовалюту, можуть дестабілізувати економіку інших країн, де також використовують цифрові гроші.

Криптотрейдинг – це основний спосіб заробітку за допомогою операцій з криптовалютами. Заробіток криптотрейдингом передбачає отримання прибутку вигравши з різниці у цінах: купити дешевше, продати дорожче. Тобто, зберігається принцип звичайної спекуляції цінами металів, валютами, акціями. Щоб заробити, криптотрейдери

можуть укладати коротко-, середньо-, і довгострокові угоди. Мета кожної з них – заробити якомога більше. Здійснюються операції з купівлі-продажу за допомогою спеціальних інструментів та платформ, у тому числі на базі *криптовалютних бірж*.

У багатьох країнах біржі криптовалют не мають офіційного визнання як повноцінні біржі, і не отримували ліцензій. Фактично вони функціонують як великі (або не дуже великі) онлайн-сервіси, в яких можна купити або продати криптовалюту, заробивши на курсовій різниці між парами. При цьому найвідоміші сервіси вже набувають рис, властиві біржам – наприклад, дозволяють проводити маржинальні операції (в кредит, з певним маржинальним «плечем»).

Уряди таких країн, як Китай, Індія і Південна Корея вважають, що легалізація й широкий обіг цифрових грошей містять більше ризиків, ніж переваг і здатні завдати серйозної шкоди фінансовій стабільності цих країн.

Проте деякі країни вже ввели криптовалюту у легальну систему державних фінансів. Низка держав розглядає криптовалюту як корисну фінансову інновацію, здатну за правильних підходів до її регулювання розвивати економіку і створювати нові робочі місця. Уряди таких країн створюють криптовалютні хаби, брокерські контори, залучають фахівців, підтримують розвиток криптовалютних бірж.

У Швейцарії та ОАЕ операції з криптовалютою прирівнюються до розміщення цінних паперів. Законодавство США передбачає низку вимог для підприємств, що надають грошові послуги й використовують криптовалюту. Наприклад, учасники біржових операцій із віртуальними активами повинні реєструватися і повідомляти про підозрілі транзакції в FinCEN (спеціальна служба з фінансового нагляду).

Щодо стягнення податків на доходи від використання криптовалют, то в кожній країні вони різні. У Франції стягують податки на приріст капіталів від обігу віртуальних активів. У Німеччині податок щодо криптовалют не застосовують, якщо вона є засобом платежу.

Україна вважається однією з найбільш сприятливих країн для інтеграції криптовалютних стартапів та іноземного партнерства. В українському законодавстві є як прогалини, так і можливості для стійкого розвитку цієї індустрії.

Дослідженням юридичних та законодавчих можливостей криптовалют в Україні зараз займається декілька інституцій.

Blockchain4Ukraine – це депутатське міжфракційне об'єднання для розв'язання проблем легального статусу віртуальних активів в Україні.

22 листопада 2020 р. у Києві було підписано протокол про створення союзу «Віртуальні активи України», який включає Blockchain4Ukraine, блокчейн-біржу Binance, а також українські юридичні компанії Juscutum та Arzinger.

Міністерство цифрової трансформації України також частково займається інтеграцією блокчейн-технологій на державному рівні. Нині ще жодна з наявних криптовалют не набула офіційного статусу в законодавстві України. Проте наразі існує декілька документів та законопроектів, що певним чином визначають правові межі використання криптовалют.

Зокрема, це проєкт Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами» від 15.11.2019. За цим проєктом, по-перше, визначається порядок оподаткування осіб, що володіють криптовалютою, а саме, інвестиційний прибуток від операцій з криптовалютою.

В Україні оподатковується весь дохід платника податків, у тому числі й дохід із реалізації майна і майнових прав. Наприклад, якщо хтось мав необережність вийти на біржу криптовалюти, яких існує безліч, продати Біткойн, який він отримав від надання послуг комусь, то такий дохід потрібно оподаткувати. Так як статус криптовалют досі в Україні законодавчо не визначений, відповідно, немає підстав для того, щоб платити з них податок, адже немає з чого платити. Для України важливим є рішення НБУ, який має визначитися зі статусом, що таке криптовалюти: чи то активи, чи то платіжні засоби, чи то щось ще.

По-друге, законопроект нарешті надає визначення в українському законодавстві таким важливим поняттям як віртуальний актив, криптоактив, операція з криптоактивами, розподілений реєстр, токен та токен-актив (що є дуже важливим кроком).

Токен – цифрова віртуальна одиниця, це одиниця обліку, що випускається будь-ким. Це не криптовалюта. На відміну від криптовалюти, токени можуть випускатися і управлятися повністю централізовано. Токени призначені для представлення цифрового балансу в деякому активі, іншими словами виконують функцію «замінника цінних паперів» в цифровому світі. У світі

фінансів токен використовують для позначення «замінника грошей». Вартість токенів визначають їх творці. На ціну токенів може впливати дуже широкий список факторів, крім попиту і пропозиції (випуск додаткових токенів, прив'язка до інших активів), у той час, як ціна криптовалюти практично повністю регулюється ринком. Більшість токенів діють на основі технології Блокчейн.

Зокрема, **віртуальний актив** визначається як особливий вид майна, який є цінністю у цифровій формі, що створюється, обліковується та відчужується електронно. За визначенням, **криптоактив** – це вид віртуального активу у формі токenu, який створюється, обліковується та відчужується в розподіленому реєстрі та не посвідчує майнових та/або немайнових прав власника криптоактиву.

У 2020 році Верховна Рада України прийняла проєкт Закону України №3637 «Про віртуальні активи». Законопроект був розроблений Міністерством цифрової трансформації України спільно з об'єднанням Blockchain4Ukraine та Асоціацією «Блокчейн України». Цей документ визначає криптовалюти як «нематеріальне благо».

На додаток до положень законопроекту про оподаткування операцій із криптоактивами, у документі описуються наступні поняття: гаманець віртуального активу, забезпечений віртуальний актив, ключ віртуального активу, незабезпечений віртуальний актив, постачальник послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, ринок віртуальних активів, система обігу віртуальних активів.

Що не менш важливо, у законопроекті вперше визначається головний керівний орган ринку віртуальних валют – Міністерство цифрової трансформації України. Водночас Міністерство цифрової трансформації України зобов'язується формувати та забезпечувати реалізацію політики регуляції сфери обігу віртуальних активів, захищати права учасників ринку, взаємодіяти з іншими державними органами з приводу функціонування сфери й т.д. Згідно з проєктом цього Закону, державній реєстрації підлягатимуть ті постачальники послуг у сфері обігу віртуальних активів, котрі працюють й з традиційними грошима. Ліцензію видаватимуть Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку або Національний банк України.

Проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні» № 9083 та №9083-1 теж стосуються визначення правового

статусу криптовалют, але були розглянуті та прийняті дещо раніше.

Так, в оновленій версії законопроекту 9083-1 дається визначення блокчейну: «Блокчейн – технологія досягнення консенсусу відносно стану розподіленої бази даних у визначений момент часу в умовах взаємної недовіри сторін або сам розподілений реєстр транзакцій (дій) в системі».

Однак цими двома законопроектами не передбачено оподаткування операцій з обміну віртуальних активів на інші віртуальні активи.

Зараз немає ніяких нормативних актів, які б забороняли «майнінг» як спосіб заробітку криптовалют. Зараз немає жодного законопроекту, що б чітко визначив права учасників криптовалютного ринку. Особливо це стосується юридичних осіб – криптовалютні стартапи та блокчейн-підприємства України знаходяться у найбільш невизначеному стані.

Важливих змін має зазнати й банківське законодавство. Зараз криптовалюти розглядаються як віртуальні активи, що можуть використовуватися як платіжні та інвестиційні засоби. У статті №1, пункті 13 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»: «**віртуальний актив** – це цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей».

Тобто, наразі законом визначено лише умови протидії відмиванню грошей, де криптовалюта може бути використана як один з інструментів легалізації коштів. При цьому, права учасників ринку криптовалют все ще не захищаються, так само як і не існує законопроекту, що б регулював діяльність українських бірж та криптовалютних банків.

Найвідомішими у світі біржами криптовалюти, які одночасно підтримують переведення цифрової валюти в фіатні кошти є: Mt.Gox, OKCoin, Huobi, BTC China, BitStamp, Vircurex, Bitfinex.

В Україні функціонують такі криптовалютні біржі: Exmo, Kuna Exchange, BTC Trade UA, Binance. Найбільше на цих біржах торгуються ті ж самі валюти, що й на світовому ринку: Bitcoin та Ethereum. До популярних криптовалют відносять: Bitcoin, Ethereum, Bitcoin Cash, Binance coin, XRP, Litecoin, Dogecoin, Dash, Chainlink (LINK) та ін.

ЦІКАВО ЗНАТИ. **Binance** – одна з найбільших міжнародних платформ обміну цифрових валют. Зараз Binance вважається криптовалютною біржею, де здійснюється як купівля-продаж криптовалюти, так і її обмін між собою, а також на фіатні гроші.

Binance створено у Гонконзі (КНР) у 2017 році, у січні 2018 року майданчик став найбільшим в світі за обсягами торгів.

Засновник Binance – Чанпен Чжао (1977 р.н.), народився в Канаді в скромній сім'ї китайських мігрантів. Він допомагав батькам утримувати сім'ю, підроблявши у декількох місцях, у тому числі, у McDonald's.

Завдяки своїй працьовитості, Чанпен Чжао закінчив факультет інформатики в Університеті Макгілла в Монреалі і пізніше створив інноваційне програмне забезпечення для Токійської фондової біржі і торгової платформи Bloomberg Tradebook. Про Біткойни Чанпен Чжао дізнався в 2013 році під час гри «Покер», після чого вирішив пов'язати своє життя з криптовалютою і вкласти в неї всі заощадження. Для покупки Біткойнів він продав свою квартиру. Незважаючи на те, що після покупки ціна Біткойну впала з 600 до 200 доларів США, він не відступив.

Володіючи досвідом роботи в якості технічного директора криптогаманця Blockchain і криптобіржі OKCoin, Чанпен Чжао зважився на створення власної біржі, об'єднавши технічні характеристики розроблених ним раніше платформ для високочастотної торгівлі з перспективною сферою криптовалюти. У підсумку проект Binance був запущений після залучення 15 мільйонів доларів США через ICO.

ICO, Initial coin offering – форма залучення інвестицій в нові технологічні проекти та стартапи у вигляді емісії та продажу інвесторам токенів криптовалюти, отриманих разовою або прискореною генерацією.

Але шлях до успіху виявився складнішим, ніж може здатися, особливо в період становлення Binance. Чанпен Чжао і його колеги зіткнулися з труднощами, коли курс BNB (токен Binance) впав нижче своєї ціни під час ICO – і це на тлі галузевих подій, які вимагали від Binance найактивніших дій.

У відповідь на це Чанпен Чжао провів децентралізацію управління Binance і найняв в штат співробітників з безлічі країн для оперативної роботи в режимі 24/7. Він також зайнявся перетворенням Binance в біржу з високими обсягами торгів, низькими комісіями і різного роду перевагами для користувачів.

Незабаром продукт Binance став настільки привабливим в сфері криптовалют, що тимчасові проблеми його стримувати вже не могли. Всього через шість місяців після запуску Binance піднялася на перше місце в рейтингу криптобірж і донині утримує цю позицію.

Маючи виграшне становище на старті, Чанпен Чжао розглядав біржу Binance лише як перший крок на шляху до створення більшої криптоекосистеми, чії послуги і рішення будуть орієнтовані на найрізноманітніші потреби, пов'язані з криптовалютою. Незабаром у цьому напрямку були зроблені найважливіші кроки, такі як запуск децентралізованої біржі Binance DEX і розробка блокчейну Binance Chain, а також запуск ф'ючерсної та маржинальної торгівлі на платформі. Все це дозволило Binance успішно конкурувати з великою кількістю платформ.

Отже, зараз екосистема Binance, окрім Binance Exchange (криптовалютна біржа), включає в себе: Binance Labs (венчурний капітал і інкубатор), Binance Chain (блокчейн-системне забезпечення), Binance DEX (децентралізована біржа, розроблена на основі нативного блокчейна спільнотою Binance Chain), Binance Launchpad (платформа для токенсейлов), Binance Academy (освітній портал), Binance Research (аналіз ринку), Binance Charity Foundation (платформа для пожертвувань на основі блокчейну і некомерційна організація, що сприяє сталому розвитку) і Trust Wallet (офіційний мультигаманець і браузер dApps). Дух інновацій притаманний також запущеному блокчейну Binance Smart Chain, і провідній платформі для торгівлі деривативами Binance Futures, та іншим проєктам компанії.

Сьогодні, незважаючи на свій порівняно молодий вік, Binance є світовим лідером в криптовалютній торгівлі – не тільки як криптовалютна біржа для спотової торгівлі, яка вже встигла вийти на перше місце, а й як майданчик для торгівлі криптодеривативами.

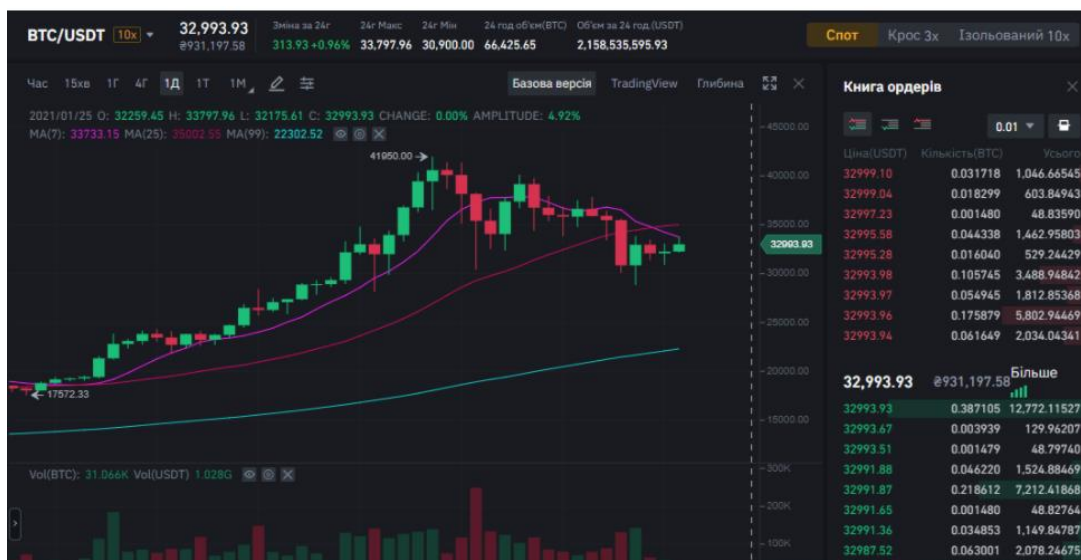
Це стало можливим завдяки завзятості, наполегливості та ініціативності Чанпена Чжао і його команди, яка налічує понад 1000 осіб, що працюють в більш ніж 40 країнах світу, що обслуговують користувачів в більш ніж 180 регіонах і країнах.

В Україні Binance діє на основі підписаного у 2019 році між міжнародною компанією Binance і Міністерством цифрової трансформації України меморандуму про взаєморозуміння для спільної співпраці щодо формування позиції у встановленні потенційного правового статусу віртуальних активів і валют в Україні. У 2020 році на платформі Binance було додано фіатний шлюз для депозиту і зняття української гривні (UAH).

У криптотрейдингу зазвичай використовуються ті ж самі інструменти й активи, що і в класичному трейдингу, просто вони мають прив'язку до криптовалюти. Одним із них є деривативи – спеціальні домовленості щодо майбутніх цін на криптовалютні активи. При купівлі деривативу ні покупець, ні інша сторона фактично не володіють активом, спекуляції здійснюються довкола прав на реалізацію договору. В залежності від умов домовленості, основні види деривативів включають: *ф'ючерси, опціони, свопи, контракт на різницю цін / CFD-трейдинг* (цей дериватив дозволяє заробити на різницях ринкових цін, навіть якщо трейдер не володіє даним активом; за даним контрактом сторони можуть отримати вигоду в залежності від рухів ціни активу; розмір такого «виграшу» залежить від ціни базового активу; для цього необхідно «передбачити» ціну і відкрити торговий ордер: якщо трейдер вважає, що ціна криптоактиву буде рости, він відкриває покупку, що називається довгою покупкою, якщо ж трейдер впевнений, що ціна впаде – розміщує так звану позицію шот; трейдер не може обрати абсолютно будь-яку ціну покупки – потрібно встановити хоча б мінімально дозволений мінімум).

Важливим для криптотрейдингу є розуміння відповідних показників та трендів криптовалюти.

Тренд – це напрямок, у якому рухається ціна на криптоактиви. Саме їх і аналізують трейдери у спробах знайти закономірності та «вгадати» як буде рухатись ціна далі. Тренд також називають тенденцією. Тренд буває спадний і висхідний. *Спадний*, зазвичай, називається **«ведмежим» ринком** – на графіках курсу він позначається червоним стовпчиком та рухається донизу.

**Рисунок 12.1 – Ілюстрація тренду BTC/USDT
на криптовалютній біржі Binance**

На рисунку 12.1 зелені марки показують приріст ціни Біткойна, а червоні – падіння. Книга ордерів показує історію купівлі та продажу у режимі реального часу.

Висхідний тренд показує, що зараз ціна криптовалюти рухається угору. Цей графік називають **«бичим» ринком**. Існує і таке поняття як **«флет»** (від англ. Flat – «плаский») – це ділянка на графіку, де неможливо простежити жодний тренд, тобто, ділянки з низькою волатильністю. Трейдери заробляють на тому, що активи продаються, коли тренд йде вниз, а коли йде вгору – купляються. Окрім «ведмежого» та «бичого» ринку ще існують три фази криптовалютного ринку – «накопичення», «стабілізація» та «розподіл».

«Накопичення» – це перша фаза трейдингу. На цьому етапі трейдери вирішують, яку сторону ринку їм зайняти – продавати чи купувати криптоактиви. Саме тоді й виникає «флет» – оскільки трейдери займають обидві позиції, ринок балансується, тому за тенденцією тренду поки що важко слідкувати. Зрештою, одна сторона неминуче має взяти верх – саме тоді графік починає рухатися угору чи вниз. Якщо на ринку більше покупців – то тренд буде висхідним, якщо продавців – почне падати. Саме на цьому етапі усе залежить від того, наскільки точно спрогнозований рух.

«Стабілізація» – це фаза, на якій тренд вже остаточно сформувався, й усі трейдери починають слідувати тенденції на ринку. Початок стабілізації – це найбільш оптимальний та безпечний спосіб розпочати торгівлю. Таким чином трейдер може «зловити тренд»

та просто потрапити у потік ринку без ризиків. Однак, якщо трейдер приєднається до тренду запізно, він ризикує втратити гроші, адже ринок може різко перейти до третього етапу.

«Розподіл». На фазі розподілу трейдери фіксують свій профіт та закривають ордери. На ринку може виникнути флет, або тренд в іншу сторону – саме тому входити на ринок під кінець стабілізації досить ризиковано. На фазі розподілу може виникнути корекція – зміна курсу в інший тренд. Як правило, корекція є короткочасною і скоро графік повертається до основного тренду.

Для аналізу трендів використовують набір графіків та різних показників. Серед найбільш простих – лінії підтримки та рухоме середнє.

Лінії підтримки (або горизонталі підтримки та спротиву) – це лінії, що з'єднують точки максимуму та мінімуму на графіку. Лінії підтримки знаходяться знизу, лінії спротиву – зверху. Опір показує, за яких умов покупці вже не готові купувати активи, а підтримки – за яку ціну продавці не готові вести торги.

Рисунок 12.2 – Ілюстрація ліній спротиву та підтримки

Рухоме середнє – це графік, який складається із точок, що показують середні ціни за певний інтервал часу. Такий індикатор дозволяє прослідкувати загальні цінові тенденції. Найбільш популярні різновиди рухомого середнього – це показники за 50, 100 або 200 днів. Графік рухомого середнього накладається на основний і має подібний вигляд:

Рисунок 12.3 – Ілюстрація графіку рухомого середнього

На рисунку 12.3 червона лінія – це і є графік рухомого середнього. Як можна побачити, реальні ціни можуть організовувати «викиди» нижче або вище графіку середнього значення. Вони утворюють «ведмежі» або «бичачі» тренди, які зазвичай є короткостроковими.

Існують й інші індикатори торгівлі – наприклад, індикатор об'ємів (кількість торгів, що проводяться за певний проміжок часу), ZigZag, EMA (експоненціальне рухоме середнє), Awesome Oscillator.

Під час торгівлі на криптовалютній біржі трейдери, зазвичай, дотримуються певної поведінки, яка являє собою стратегії торгівлі.

Існує два основних типи трейдерських стратегій: *активні та пасивні*. До **активних** належать односторонні торги, swing-трейдинг, позиційна торгівля та скальпінг. До **пасивних** – холдинг та індексне інвестування.

Односторонні торги – це угоди про придбання криптовалютних активів за один день. Тобто, трейдер розміщує ордер на біржі, і в той же самий день отримує прибуток. Помилково вважати, що саме такою стратегією користуються усі трейдери – в залежності від термінів угоди, можна застосувати й *swing-трейдинг*. Його сутність полягає у тому, що актив може продаватися довше ніж один день – зазвичай, декілька тижнів. Це якраз найбільш зручна модель торгівлі для новачків – адже у такого трейдера є час змінити своє рішення та вчасно зреагувати на зміни у ринкових трендах.

Позиційна торгівля, або торгівля за трендом, є найдовшою –

вона займає декілька місяців. Під час цієї стратегії трейдери аналізують більш глобальні порухи ринку, відкриваючи шоти при спадному тренді, та навпаки – при висхідному.

Скальпінг (вона ж «моментальна торгівля») – це вид криптовалютного трейдингу, коли купівля або продаж здійснюється одразу. Часто можна побачити, що трейдери відкривають та закривають ордери за лічені хвилини або навіть секунди. Сенс скальпінгу полягає у тому, щоб заробляти на коротких торгових стратегіях. Такий вид трейдингу підходить для найбільш волатильних активів.

Заробити на криптовалюті можна і в довгостроковій перспективі – для цього трейдеру навіть не доведеться нічого робити. Достатньо просто володіти портфелем певної криптовалюти. Трейдер може просто утримувати («холдити») криптовалюту упродовж довгого періоду і продати її тоді, коли йому це буде зручно. Звідси й пішла назва цієї стратегії – *холдинг*.

Індексне інвестування також орієнтується на довгострокову перспективу. Для цього трейдеру потрібно знайти криптовалютний фонд, якому він дозволить розпоряджатися його фінансами. Фактично, щоб доєднатися до такого фонду, трейдеру потрібно придбати його акції. Далі фонд вирішує, як можна найвигідніше розмістити інвестиції трейдера так, щоб потім отримати прибуток на ринку. Найбільшими криптовалютними фондами є Cryptos Fund, Coinbase Index Fund, Crypto20.

До стратегій уникнення ризиків під час трейдерства на криптовалютній біржі, можна віднести можливість укладання смарт-контрактів відносно криптовалюти.

Смарт-контракт – це комп'ютерний аналог звичайних договорів (контрактів), спеціальна програма (алгоритм), яка виконує якісь дії при виконанні сторонами угоди певних умов, наприклад, відправляє гроші продавцю при поставці товару покупцеві належної якості. Смарт-контракти надають можливість безпечно обмінюватися криптовалютою, грошима, цінними паперами, а також іншими товарами і послугами безпосередньо між учасниками угоди, без участі посередників. Стосовно блокчейну, смарт-контракти дозволяють створювати довірчі протоколи. Це означає, що обидві сторони можуть взяти на себе зобов'язання через блокчейн, без знання або довіри один до одного. Учасники даного процесу можуть не турбуватися про правильність виконання зобов'язань, оскільки якщо умови не будуть задоволені, то контракт анулюється.

Наприклад, трейдер бажає купити Біткойн, тому для зменшення витрат вибірає найнижчу ціну на цей актив, і потрапляє на сумнівного продавця. Трейдеру не хотілося б ризикувати великою сумою грошей за покупку, а іншому трейдеру не хотілося б ризикувати своїм товаром. В цьому випадку доцільно скористатися смарт-контрактом. Припустимо, існує якась програма, в рамках якої: один трейдер обирає криптоактив, перераховує суму оплати за покупку не на рахунок продавця, а на спеціальний рахунок, далі продавцю приходить повідомлення, що покупець відправив суму оплати на спеціальний рахунок, потім продавець криптоактиву відправляє покупцеві цей придбаний криптоактив, далі покупець отримує його на свій електронний гаманець, а продавцю приходить повідомлення про отримання криптоактиву, сума покупки зараховується на рахунок продавця.

Для того, щоб даний приклад був реалізований на практиці, необхідно та важливо, щоб смарт-контракт взаємодіяв з середовищем, де можна купити криптоактив (платформи для купівлі-продажу криптоактиву), і з платіжною системою, що має технологічні та юридичні ризики, або коли у сторін угоди відкриті рахунки на одній біржі або на блокчейн-платформі.

Отже, під час здійснення криптотрейдингу в Україні, важливо врахувати такі його ризикові аспекти:

1) Юридична незахищеність, оподаткування та штрафи. Попри те, що правовий статус криптовалюти та заробітку на віртуальних активах в Україні все ще залишається невизначеним, фізичні та юридичні особи все ще підлягають оподаткуванню з цих доходів за стандартним режимом. Криптовалюти мають декларуватися, а сплата податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) за їх продаж складає 18% від доходу та 1,5% військового збору. Тому поки в Україні відсутня адекватна система регулювання, для ведення операцій із криптовалютою краще користуватися порадами юридичних експертів та консультантів.

Якщо хтось займається розробкою криптовалютного стартапу, важливо розробити якісну систему захисту активів відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Такий новий бізнес може використовуватися у цілях відмивання коштів, за що законодавством України передбачені

штрафи. Саме тому важливо розробити якісну систему моніторингу транзакцій, перевірки особистості користувачів та захисту фінансової установи.

2) Волатильність – буквально за лічені години можна розбагатіти чи втратити всі гроші. 11 січня 2021 року ціна Біткойна зазнала рекордного падіння усього за дві години – за добу ціна першої криптовалюти впала на \$9 000, а потім ще на \$3 000. Корекції ринку можуть бути значними та непередбачуваними.

3) Технічні вразливості – як і будь-яка цифрова інновація, якщо не криптовалюти, то біржі можуть постраждати від атаки хакерів. При цьому, ніхто не гарантує повернення втрачених грошей якщо криптоплатформа оголосить про своє банкрутство.

Законодавчо-правове регламентування віртуальних активів та легалізація криптовалюти в Україні сприятиме активній реєстрації компаній, які ведуть криптовалютний бізнес, їхній співпраці з банківською системою і залученню інвестицій. Місцеві блокчейн-фахівці зможуть розвивати в правовому полі України власні проєкти.

Теоретичні питання

1. Валютний ринок та основні учасники валютного ринку.
2. Валютний ринок України та його склад.
3. Сутність валютної біржі.
4. Основні види валютних операцій за умовами проведення відповідно до українського законодавства.
5. Форекс та валютна біржа: відмінні риси.
6. Типи трейдерських стратегій на криптовалютній біржі.
7. Особливості криптовалюти.
8. Кріптовалютна біржа та особливості її роботи.
9. Аналіз та оцінка криптовалютних трендів.
10. Законодавчо-правові особливості криптотрейдингу в Україні.

Тестові завдання

1. *Хто є основним учасником валютних операцій на валютному ринку?*
А) комерційні банки;
Б) великі комерційні корпорації;